

Balua jejiandikwi na Yakobu Ulongulelu

Kitabu sa Yakobu saandikwa na mundu jumu jobunkema Yakobu. Kuwesekana Yakobu jwabii ndongu waka Yesu, jojuwe jwabii kiongosi kati ja bandu ba bunhobaliya kilisitu pamwandi na jwabii mundu wa pasengo luku Yelusalemu mu lipungu la Mahengu 15:13. Ntumi pauli kabee jukema kipanda sa bandu ba bunhobale kilisitu lipungu la Agalatia 2:9. Asomi ahobale ana kitabu saka Yakobu kiandikwi mu yaka 50 badala jukubelekwa kilisitu. Ndaba Yakobu jwabii kiongosi wa bandu ba bunhobale kilisitu ku Yelusalemu, pangi jwaandika kitabu senze pa jutamika hoku.

Yakobu jutuma kitabu saki “mumakabila komi na mabeli bapesangini nkati ju nndema” mu lipungu 1:1. Mapundisu gaka Yakobu gatumika kwa bandu boti ba bunhobale kilisitu, lakini paju-tumi lolobi la makabila “komi na mabeli” galangi Yakobu jwaandika kijenda kwa bandu ba bunhobali kilisitu kuuyaudi. Ndaba kitabu senze sabi nama jakahiki asomi bingipi, kilongali majabu gingipi. Yakobu jubeka pamu kati ja kuhobale na mahengu. Kuhobale kwa sakaka kuilangiwa na mahengu mu lipungu 2:17. Kabee julangi kulekekewa kwa bandu babi na mali gingi, mu lipungu 2:1-4 na sutupagi kuba twa angalipu na se tupwaga, mu lipungu 3:1-12.

Gagabii nkati:

Yakobu jaalamu asomi baki, linga mulipungu la 1:1.

Kabee jwahingamaki akilisitu kuba nganganga kipindi sa mang'aliku.

Kabee jupwaga kupalika kuhobale kulangiwa kupete mahengu, mu lipungu 2:1-26.

Badala ja apa jupwaga namuna malobi gana makili hegapalika kuba, mu lipungu 3:1-12.

Henu Yakobu julandi namuna hekima jaka sapanga hejibii ndali na Hekima ju nndema, mu lipungu 3:13-4:10.

Kabee jwalakali asomi baki bikipuna mu lipungu 4:11-5:6.

Yakobu jujomule kitabu saki mulipungu 5:7-20 sukupia malagalaki gukuhangangana.

¹ Nepani Yakobu ntumi waka Sapanga na waka Bambu witu Yesu Kilisitu.

Nunhandaki balua mwanganya mwabandu ba makabila komi na mabeli ga gapesangini punndema. Ndenda kunndamu!

Kuhobale na kuba na malangu

² “Mwaalongu bangu, mtoguliya ngamaa pampatwa na milengu ndalindali,

³ ndaba mmanyiiki ana kuhobale kwinu ana kubii nganganganga, kwanhenga nhinakaliya.

⁴ Mmbiya nu usakaka ndaba kuhinakali kwinu kwanzangatia mbiya nganganganga mbaka pamwisu ili nhwesa kuba mwabandu baakoliki na baajagani, banga kupongukewa na sindu sokapi.

⁵ Lakini ana jumu winu jupongukiwi malangu, ndienu, jupalika kunndoba Sapanga jojuwe jampekiya, ndaba Sapanga jaaapeke boti su kujoloka na kwa mwoju wa sapi.

⁶ Lakini jupalika kuloba su kuhobale bila kuhola sokapi. Mundu jojubii ni kiholu jubii ngati majeba gu nhanga gagugee gakangwa nu nhwai koni na koni nu kugaleke.

⁷ Mundu ngati hoju jwiiholale jwiipata sindu sokapi kuhuma kwaka Bambu.

⁸ Jombi ndi mundu jojung'anambuka ng'anambuka, jwanga kuhobaleka mu indela yaki. Na ngasejuwesa kuamu sindu sejuhenga.”

Mundu nhagu na mundu jwana mali gingi

⁹ “Ndongu jojubii jwanga nu ukolongu jupalika kutogule hali heji ndaba atei kunkwea,

¹⁰ najombi jwana mali gingi jupalika kutogule ndaba jukunhulu. Ndaba mundu jwana mali gingi jihoba kwi indela jeje ngati liua lu mu kiholi.

¹¹ Liyoba palibala na lyotu laki lijomesa mimea, nagombi maua gaki gatenda kuhabuka, nu usapi waki woti gutenda kuhalabika. Ahelahela mundu jwana mali gingi bitenda kunhoa koni juendale na mahengu gaki.”

Milengu na mang'aliku

¹² Jupengaliwi mundu jojuhendale kuhinakali mu milengu ndaba anajujomwi kuhinakali, jwiipata seketule ja womi jejuje Sapanga jaalagila bandu babumpala.

¹³ Ana mundu julengiwi kuhenga mahakau, jwiipwaga: “Ndenda kulegwa na Sapanga kuhenga mahakau.” Ndaba Sapanga ngasejuwesa kulegwa

nu ubaja, wala jombi ngaseanndenga mundu jokapi kuhenga mahakau.

¹⁴ Lakini kila mundu julengwa pajuhutwa nu kujonzwa na ndokule yaki mweni iliya.

¹⁵ Ana ndokule jiliya jikomiki jileta mahakau, nagombi mahakau anagakomiki galeta kuwa.

¹⁶ Mwaalangu bangu monumpai, mwi-ikongeka!

¹⁷ Kila kipaji sa amboni na kila nhupi jejitosani ihuma kunani kwaka Sapanga, ihuma kwa Atati baabombiki unang'anu, jojuwe ngasejung'anambuka wala ngasejulangi nginyuli jokapi jukung'anambuka.

¹⁸ Sukupala kwaki mweni jutubelika kabee ku lilobi laki lu usakaka, ili tubiya mu napwasi ju utumbuli kati ji iumbi yaki.

Kujoane nu kuhenga

¹⁹ Mwaalangu bangu monumpai nkombuka lijambu lende: Kila mundu jubiya ni kipyau sukujoane lakini jwikuba ni kipyau su kulonge.

²⁰ Jojubii ni inyela ngasejuwesa kuhenga majambu ga amboni gajupala Sapanga.

²¹ Henu nkotuka kuyobale kwiliya na mahengu goti giliya, mlibeka pai jaka Sapanga nu kujopa lilobi lebilipandiki mu mioju jinu, lelule liwesa kuokoa mioju jino.

²² Mwalikonga mwabeti sukujoane pe lilobe laki, ila nhenga kwa mahengu.

²³ Jokapi jojujoane lilobi heli lakini ngasejuhenga, hoju jubii ngati mundu jojulingali sula jaki mweni mu liloli.

²⁴ Pajujomule kulilinga mweni juboka na papa jujijewa sula jaki ejubii.

²⁵ Lakini mundu jojijilingali sapi malagalaki gagatosani gagaaleka bandu abiya baalekakiwi, najuendale kugahenge mahengu sanga kujoa pena nukujewa, mundu we hoju jwipengaliwa mu hindu yoti yejuhenga.

²⁶ Ana mundu jilibona juwesa kundumbali Sapanga ngati ejupala, lakini ngasejuwesa kulongo lulimi lwaki, kundumbali Sapanga hoku ngasekunuzangati sindu sokapi, kabee jilikonga mweni.

²⁷ Kundumbali Sapanga kokubii sapi na kwanga usapu palongi jaki: Kwajangati bana banga na atati na amabu na aka mbomba baawii alomi bandu majambu ga bagapala, na kulilonda beni ili bisapuka mu mahengu ganga kupalika pani pu nndema.

2

Kukananaki ubagusi

¹ Mwaalongu bangu, ana munhobali Bambu Yesu Kilisitu, Bambu ju ulumbi mwaabagu bandu hata kulenga.

² Tupwaaga mundu jumu jojuweti peti ja zaabu ni ingobu ya sapi jujingi munyumba jukuketangane na papa jujingi mundu nhagu jojuweti ingobu ipija.

³ Ana muntendi isima ngani mundu jojuweti ingobu yeinyambiki jola nu kumpwagi: “Tama pamba pandu pasapi,” nu kumpwagi nhagu jola: “Wehapa jema kola,” au “Wehapa tama pai pambipi na magolu gangu.”

⁴ Boo, hogu nga ubagusi kati jino? Boo, na ganhamwi haga ngasegahuma mu mawasu giliya?

⁵ Mwaalongu bangu monumpai, nnzoannya! Boo, Sapanga ngasejuhangwi bandu babube ndi ahagu munndema gongo ili abiya bandu bana mali gingi mukuhobale nukujopa ukolongu waka Sapanga gojaalagila bandu ba bumpaile?

⁶ Lakini mwanganya mwaalongama bandu ahagula! Boo, bandu bana mali gingi nga lee babunhuni nu kumpeleka ku sengu?

⁷ Boo nga lee ba bilitondo liina li laamboni laka Kilisitu lebumpekie?

⁸ Ana nhenge lihengu Malagalaki gu ukolongu waka Sapanga ngati eahandiki mu Maandiku ga Sapanga: “Gumpala nzaku ngati eulipala wamwete,” mwibiya nhenga gaamboni ngani.

⁹ Lakini ana mwaabagwi bandu ndienyu, nhenga mahakau nagombi malagalaki gantemula mwan-ganya kuba na makosa.

¹⁰ Jojukotoka kuhenga nhilu gumu wa Malagalaki, jiibiya na makosa gukukotoka kuhenga Malagalaki goti.

¹¹ Ndaba ajolajo jojapwaga: “Witenda ugoni,” japwagiki kabee, “Wiikoma,” henu hata ana kwabii ngasegutei ugoni, lakini gukomiki, wehapa gukotwiki kujetake malagalaki goa.

¹² Ndienu, mpwaaga nu kuhenga ngati bandu babiitemuliwa kwa Malagalaki gagaleta kulekekewa.

¹³ Ndaba Sapanga ngajikubi ni ikia pajantemula mundu jwanga ni ikia. Lakini mundu jojubii ni ikia ngajijogopi kutemuliwa.

Kunhobale na mahengu

¹⁴ Mwaalongu bangu, boo, sanzangatiya ki mundu kupwaaga jubii nukuhobale, lakini ngasejulangi kwa mahengo? Boo, kuhobale je hoku kuwesa kunhokoa?

¹⁵ Tupwaaga ummbona nnzaku nndombu au nhasa ngasejubii ni ingobu wala posu.

¹⁶ Sanzangatiya kii mwanganya kwaapwaagi haba: “Nnzendannya su lukwali mwakanyata mwotu nu kutupi,” bila kaaapeke gagapalika mu womi wabu.

¹⁷ Ahelahela, kuhobale kajika jaki bila mahengu, kuwile.

¹⁸ Lakini mundu juwesa kupwaaga: “Wehapa gubii nu kunhobale, nepani mii na mahengo!” Henu, “Nangiya mundu jojuwesa kunhobale bila mahengu, nanepani nagulangia kuhobale kwangu kukuhenga mahengu gangu.”

¹⁹ Boo, wehapa guhobale jubii Sapanga jumu? Ena! Lakini hata kilombu kihobale hela, na kabee kibagaja ku lujogopu.

²⁰ Wehapa gung'ang'a! Boo, gupala lee kumanya kuhobale kutopu bila mahengu kukuwike?

²¹ Boo, Ibulahimu ahoku bitu jawesa bo kujetakewa kuba jwaamboni palongi jaka Sapanga? Jajetakiwa ndaba ja mahengu gaki kipindi paampia litambiku mwanawaki Isaka panani ja mesa jukupikii litambiku.

²² Gubweni, ndienu kuhobale kwaki na mahengu gaki gahenga lihengu pamu ndienu kuobale kwaki kwajaganiya kwa mahengu gaki.

²³ Hela gatimia Maandiku gaka Sapanga gagapwaga: “Ibulahimu anhobaliya Sapanga, na kukuhobale kwaki jajetakiwa kuba mundu jojetakiwi palongi jaki.” Ndienu Ibulahimu jwakemwa nkosi waka Sapanga.

²⁴ Mbweni, mundu jojuetakewa na Sapanga kwa mahengu gaki na nga kukuhobale kajika jaki.

²⁵ Kwabiya ahelahela kuku nselati Lahabu, jombi jajetakewa palongi jaka Sapanga ndaba jaa-jopa bandu baalaluki laluki ili kupata majambu ga ndema jela na kwajangati ajendannya kuku-pete indela na jengi.

²⁶ Ndienu mwaalongu bangu ngati nhyega bila loho jikuwike, ahelahela kuhobale bila mahengu kukuwike.

3

Kululonda lulime

¹ Mwaalongu bangu, bingi binu biikuba aka abola, ngati emmanyiki twepani twakaabola twi-itemuliwa ngani kupeta bangi.

² Twepani twaboti tulikobando mu majambu gingi, lakini ana mundu ngasejukose pukulonge, nala hoju jutosane na juwesa kulongo nnhyega joti.

³ Twepani twaakonga milomu falasi kwa so-masoma ni migoji ili butujetakia patwalongosa na kwi indela heji tuwesa kwaalongosa pokapi patupala.

⁴ Hata ngati sitima ngolongu ngani na jikangwa nu nhai nkali iwesa kung'anambuliwa ku nsukani nsoku ngani, nukujenda kwokapi kojupala jo-juendesa sitima.

⁵ Ahelahela, lulimi hata ngati kiungu kisokopi sa nhyega, kilipuni majambu makolongu ngani.

Indanyu ya motu iwesa kujosa kitengu kiko-longu.

⁶ Kabee lulimi lubii ngati mwotu. Gutweli ubaja gwingi, gubii na napwasi jaki mu nhyega jitu nu kuenesa ubaja mu mioju jitu, guhalabana womi witu gwoti kwa mwotu goguhuma ku Jehanamu.

⁷ Mundu juwesa kupuga inyama, juwesiki kupuga iumbi yoti, inyama imwikioli ni ijuni na inyama yeikwaba na iumbi yoti yu mmasi, nayombi iwesiki kupugwa na bandu.

⁸ Lakini nga mundu jojuwesiki kulongosa lulimi lwaki. Lulimi ndi sindu siliya, ngasekilongoseka na lutweli sumu jejikoma.

⁹ Kukupete lulimi twepani tunsengu Bambu na Atati bitu. Nu lulimi lolo twaalapi bandu, bandu babube baabombiki ku lilenganu laka Sapanga.

¹⁰ Malobi gu kupengale nu gukulapa gahuma mu ndomu gumu. Mwaalongu bangu, majambu haga ngasegapalika kuba hela.

¹¹ Boo, kiliba simu kiiwesa kupia masi ga sapi na masi gagabii na mwinyo?

¹² Mwaalongu bangu, boo nkongu wu ntini guwesa kupapa matunda gi Mizeituni au nzabibu guwesa kupapa tini? Kiliba masi gagabii na mwinyu ngasekiwesa kupia masi ga sapi.

Malangu gagahuma kunani

¹³ Boo, nya jwana malangu nu umanyi kati jino? Nala, julangia lijambu leheli sukutama sapi na kwa mahengu gaki gaamboni gagahengeka sukulihulua na kwa malangu.

¹⁴ Lakini mioju jinu ana jitweli wipu nu kusuki nu usoju, nala mwakipuna nu kupwaga isoli nukukana usakaka nukulihenga mbii na malangu.

¹⁵ Malangu ngati haga ngasegahuma kunani kwaka Sapanga, malangu ge haga gahuma pani punndema na nga gaka Loho waka Sapanga ila gahuma kwiki lijobi.

¹⁶ Ndaba pokapi papabii na wipu na soju ndi pabii na puju na kila aina ju ubaja.

¹⁷ Lakini malangu gagahuma kunani kwaka Sapanga, gatumbuli oti kuba sapi gapala lukwali na gapala kulihulu na kwaajoane bandu; gatweli ikia na gabii na mahengu gaamboni na ngasegapala kwaabagu bandu na ngasegapala kulikopake kuba gaamboni.

¹⁸ Bandu baaleta lukwali apanda lukwali nu kuhusa ilebi yukujetakeka palongi jaka Sapanga.

4

Ukosi nu nndema

¹ Boo, kukomana ni milomu joti kati jinu ihuma kwako? Boo, jihuma lee mu ndokule hinu iliya yeikomana nkati jino?

² Ntokule hindu na ndaba ngasemwipata mmbi tayali kukoma, ntokule ngamaa kupata hindu, lakini ngasemwiipata, henu nndosana nu kukomana. Ngasempata sempala ndaba ngasemukiloba kwaka Sapanga.

³ Henu, panndoba ngasempata ndaba nndoba liyaa; nndoba ili mwitumia kwa ndokule hinu.

⁴ Mwanganya ndi mwabandu mwanga kuhobaleka ngati heabi agoni. Boo,

ngasemmanyiki kuba akosi ba bandu bu nndema ndi akuba abaja baka Sapanga? Jokapi jojupala kuba nkosi wu nndema julihenga mbaja waka Sapanga.

⁵ Mwiholale kupwaga Maandiku gaka Sapanga galonge bwaka, pagapwaga, “Loho jojuwe Sapanga ammbi nkati jitu jubii na wipu nkolongu.”

⁶ Lakini, uamboni waka Sapanga gojutupeki gubii na makili ngani, ngati egapwaga Maandiku: “Sapanga jaapenga babikipuna lakini jaapeke uamboni babilihulu.”

⁷ Ndienu, nzetakiya kulongoswa na Sapanga, mulipenga Lijobi najombi jiienda kutila.

⁸ Munhegaliya Sapanga, najombi janhegaliya mwanganya. Nngolula maboku ginu mommbi na mahakau! Nnyambisika mioju jinu mo mulikopake mwabandu baamboni!

⁹ Mmbiya nu usungu, nndela nu kulobalake; kikeku sinu kibiya kilelu; nu kutogule kwinu kubiya nu usungu nakanopi.

¹⁰ Mulihulua palongi jaka Bambu, najombi jiienda kunkwea.

Mabole gukukanaki kwaatemu bangi

¹¹ Mwaalangu bangu, mwiipwagani majambu giliya mwabeni na beni. Joampwagi liyaa nnzaki nu kuntemu, hoju julipwagi mwani liya nukugatemu Malagalaki. Ana gutemwi Malagalaki, nala wehapa ngase ugajetake malagalaki, ila gutenda kugatemula.

¹² Sapanga kajika jaki ndi jojubeka malagalaki nu kutemu. Najombi kajika jaki ndi jojuwesa

kuokowa nukukoma. Ndienu, boo, wehapa ndi wanyanye mbaka untemula mundu jonge?

Mabole gukukanaki kukipuna

¹³ Henu, nnzoannya mompwaga: “Lelenu au kilabu twiijenda ku musi gumu nu kutama hoku saka soti nu kulomba hindu nu kulombesa hindu nu kupata lupija lwingi.”

¹⁴ Mwanganya ngasemmanyiki hata kutama kwinu ekwibiya kilabu! Mwanganya ndi ngati likongobu lelihika muda nzipi pena nu kuboka kabee.

¹⁵ Mpalika kupwaga: “Bambu ana jupai twi-itama nukuhenga senze au selase.”

¹⁶ Lakini henu mkipuna nu kulikwea; kukipuna kwa namuna heji ndi kuliya.

¹⁷ Nala, mundu jokapi jojumanyiki lijambu la amboni lejupalika kuhenga lakini ngasejuhenga, mundu we hoju juhenga mahakau.

5

Kwaakanaki bandu bana mali gingi

¹ Ndienu nzowana mwabandu mombii na mali gingi! Nndela nu kulobaleke ndaba ja mang'aliku ga ganhikila.

² Hindu hinu itei kubola ni ingobu inu iotuliwi na mabongu gagakula ingobu.

³ Zahabu na madini ga feza imeliki kutu na kutu je heji jandangiya mwanganya pagwendu namuna embii na makosa, najombi jihalabana nhyega inu ngati mwotu. Mwanganya mlibeki mali gingi mu masoba ga mwisu gane.

⁴ Ngasemwaalepiki misalaa atumi babahengiki lihengu mu matui ginu. Nzoannya kung'ong'oteka kwabu! Kilelu sa bandu baahusa matui ginu kihikiki mu makutu gaka Bambu junu Uwesu.

⁵ Ntami pundema maisa gu kulilengane na ga ndokule. Mulinenapisi mwabeti mu lisoba luku-jenda kusinzwa.

⁶ Mwaatemwi na kaakoma bandu banga na makosa, najombi ngasejumpengike!

Kunhinakali mu mang'aliku

⁷ Ndienu, mwaalongu bangu nhinakaliya mbaka Bambu ejiihika. Nndingaliya mundu jojulema ejulendale sukuhinakali mimea jaki jipia ilebi yaki ya sapi. Jombi julendale sukuhinakali iyula ji kihuku nu msimu ukuhusa.

⁸ Mwanganya kabee mpalika kuhinakali, nngangamalisa mioju jinu, ndaba lisoba lu kuhika Bambu litenda kuhegali punndyangu.

⁹ Mwaalongu bangu, mwiiyomane mwabeni na mwabeni ili mwiitemuliwa na Sapanga. Jojutemu juegale kuhika.

¹⁰ Mwaalongu bangu, ana mpai kulingali lilenganu lukulendale nu kuhinakali mu mang'aliku, nhwasaliya alota baka Sapanga babube balongila ku liina laka Bambu.

¹¹ Twaakema bandu baapengiwi ndaba batei kuhinakali. Nnzoini lijambu lukuhinakali kwaka Ayubu, na mmanyiki namuna Bambu ejunhengila pamwisu. Ndaba Bambu jutweli ikia na uamboni.

¹² Kupeta haga goti, mwaalongu bangu, mwi-ilapa kupete kunani kwaka Sapanga, wala pundema wala sindu sengi sokapi. Mpwaga, “Ena” ana mpala kupwaga sakaka ena na “Ngahela” ana mpala kupwaga ngahela, na hapa ngamwi-itemuliwi na Sapanga.

¹³ Boo, jubii mundu jokapi kati jino jojubii na mang'aliko? Jupalika kundoba Sapanga. Boo, jubii mundu jojutogulela? Jupalika kujemba nyembu yu kulumbalii.

¹⁴ Boo, jubii nngonzu kati jino? Jupalika kwaakema aseja bikikundi sa bandu ba bunnobali Kilisitu, nabombi bandobila nu kumpakii mahuta ku liina laka Bambu.

¹⁵ Ana alobiki su kuhobale nngonzu jitenda kulama; Bambu ampekia womi, na mahakau gajahengiki gitenda kulekakewa.

¹⁶ Ndienu, mpwagannya mahakau ginu mwabe kwa mwabe, na kila mundu andobila nzaki, ili mpata kulama. Kuloba kwaka mundu jwa joju-jetakeka palongi jaka Sapanga kubii na makili na gahenga lihengu ana julobiki sukukasana.

¹⁷ Elia jabii mundu ngati twepani. Jaloba kwa mwoju iyula jiikuna, najombi ngasejakunike pundema kwa yaka itatu na miei sita.

¹⁸ Ndipala jaloba kabee, jakuna iyula kuhuma kunani nu ndema wapia ilebi.

¹⁹ Mwaalongu bangu, jumu winu ana juhobiki mu kuhobale nu kuguleka usakaka, ana jongi na ankelabwi kabee,

²⁰ mmanya ana, mundu joankelabuki jojubii na mahakau kuhuma kwi indela jejahobi ja mahakau, jajiokua loho jaki kuhuma mu kuwa, na

mahakau gitenda kuboka.

Amatengu
The New Testament in the Matengo language of
Tanzania: Amatengu

copyright © 2020 The Word for the World International

Language: (Matengo)

Contributor: The Word for the World Southern Africa

The New Testament in Matengo Language.

The Word for the World

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-05-14

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 13 May 2025 from source files dated 14 May 2025

68e6beac-0abf-549f-91d7-ab33f1fb6cd4